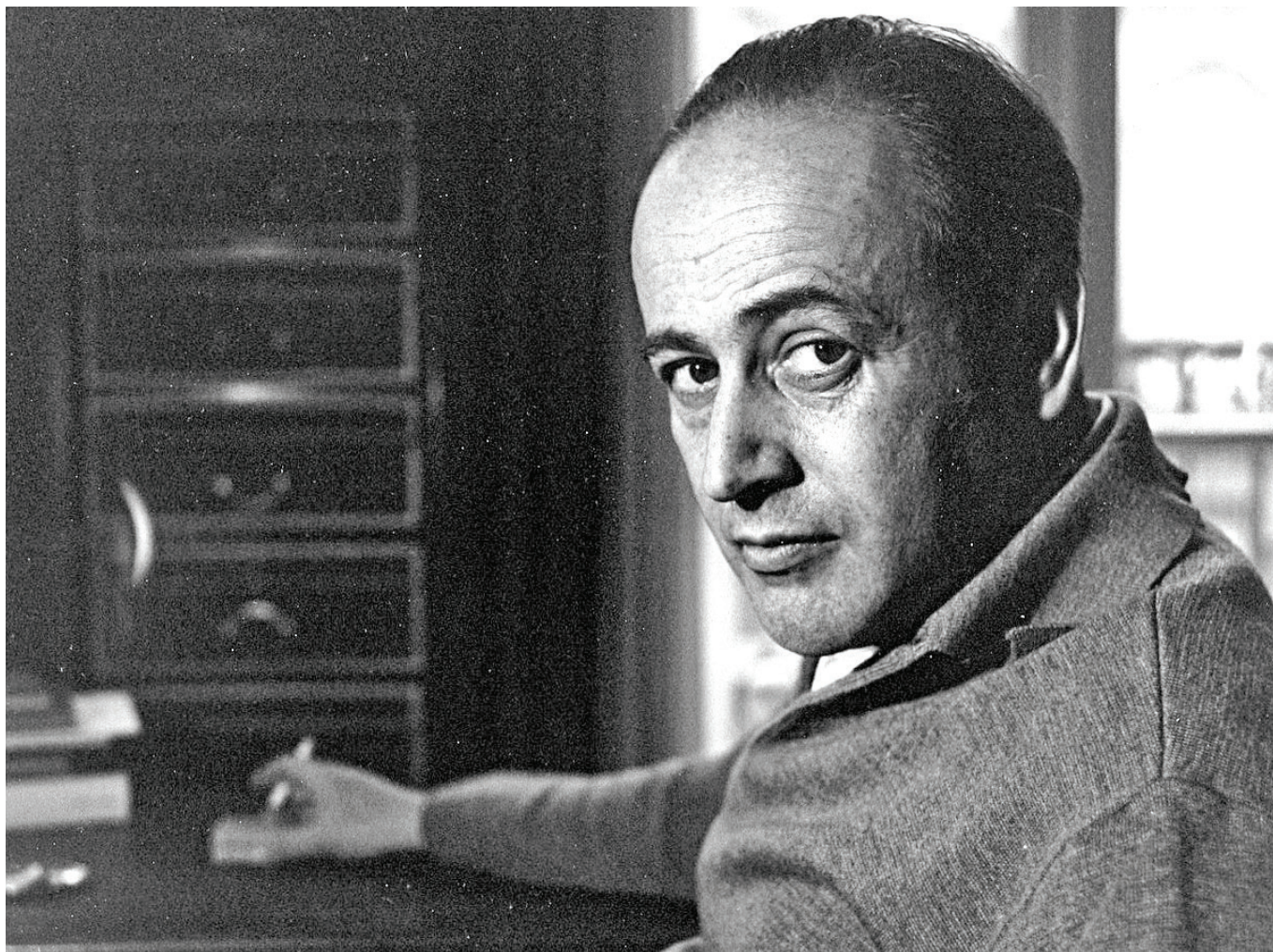

Heðin Klein hevur týtt yrkingar hjá Paul Celan til føroyskt mál

Merkisverdur yrkjari nú á føroyskum

JØDISKUR YRKJARI, SUM YVIRLIVDI NAZISTISKA ARBEIDSLEGU, ER NÚ TÝDDUR TIL FØROYSKT

BÓKMENTIR

Eyðun Klakstein
eydun@sosialurin.fo

Paul Celan, sum var føddur í 1920 bert livdi hálva öld, telist millum merkisverdstu yrkjarar í 20. öld. Nú er komið eitt fitt úrval við einum eftirmæli eftir Heðin Klein, har hann ger greiði fyri bæði lívinum hjá yrkjaranum, hansara skaldskapi og umrøður ymiskar spurningar í sambandi við at flyta týskt mál yvir í føroyskt.

Paul Celan var av jødiskum fólki í Czernowitz, sum tá var í Rumenia. For-

eldrini vórðu myrd av nazistunum undir krígunum, men Celan hóraði undan í eini arbeiðslegu. Stutt eftir krígsslok slapp hann til Fraklands, og seinni varð hann lektari í týskum bókmentum í París.

Druknaði í Seinen

Upprunaliga var Paul Celan ávirkaður av modernistiskum ráki í eystur- og miðeuropeiskum skaldskapi og eisini av franskari surrealismu, men tað var serliga tann nazistiska týningin av jødum, sum meira og meira gjørdi vart við seg í skaldskapinum. Hann vónaði, at tíðin

Paul Celan: Tala tú eisini.
Bárður Jákupsson gjørdi permuna.
Mentunargrunnur Studentafelagsins,
70 bls. kr. 168

kundi lekja hetta sár, men soleiðis var ikki, og í 1970 druknaði hann seg í Seinen.

Við týðingunum hjá Heðini Klein hava vit fingið heimsbókmentir á hægsta støði á føroyskum.

KLUMMAN

Eyðun Klakstein

Lukkulig í regni

Ein maður stendur uttan fyri humanistiska fakultetið á Nygårdshøyden í Bergen ílætin eina reyða troyggju, grønar buksur og gummistivlar. Hann stendur mitt í einum flokki av lesandi.

– Vita tit, hví fólk í Bergen eru býttari enn aðrir norðmenn, spyr hann.

Tey lesandi rista við høvðinum – og biða eftir svarinum.

– Tað er tí, at tey ganga við paraply, og blóðið, sum skuldi runnið upp í høvðið, rennur út í høggu hond.

Tomas Espedal fortelur søguna í bókini *Bergenens*.

Er tað nakað, vit føroyingar hava felags við tey í Bergen, er tað regnið. Vesturlandið í Noregi er tað økið í Europa, har tað regnar mest. Og vit, sum hildu, at tað ikki kundi regnað meira ella verri enn í Føroyum.

Fyri nøkrum døgum síðani skrúvaðu vit tíðina aftur – í øllum førum ein tíma – og tá staðfestu vit, at summartíðin er farin úr gildi. Tann ljósara og lýggjara og turrara árstíðin er farin afturum, og fyri framman biða fimm ella seks mánaðir við veðurarmóð. Vit tosa um valið millum regn og vind ella kava og hálku. Storm ella ódn, æling ella samregn, áarføri ella skrið – ella alt hvørt um annað.

Tíbetur ganga føroyingar ikki og mæla við paraply, tí so høvdu vit bara farið á flog, og tí hava vit – fram um tey í Bergen – varðveitt blóðrenslid til høvðið og heilan.

Tíbetur er hetta eisini tíðin, sum bjóðar okkum veitslur, konsertir, framsýningar, bókarir, innandura ítrótt og møguleikan fyri hugnaligum kvöldum – einsamøll ella saman.

Hóast okkum ikki nýtast at syngja í regni, kunnu vit saktans verða lukkulig í regni. Vátt kann verða gott. Og við røttum ryggi og framlitandi eygum ganga vit inn í veturin – inn í myrkrið, regnið, vindin, kavan og stormin.

Eins og Tomas Espedal og tey í Bergen: Tað eru mong, sum ikki orka at búgva leingi í Bergen. Tú verður sjúk og lívs-troyttur av tí ófrælsa regninum – og váttliga innistongdur millum fjøllini. Tú verður noyddur at liva innandura, einsamallur ella í smáum familjum. Tú fert frá húsi til hús, frá høli til høli, frá barr til barr, frá inni til inni. Tú kundi tømt býin fyri allar íbúgvar, flutt onnur fólk til býin, men býurin hevði framhaldandi verið tann sami.

So segði hann...

– Tá vit hava eitt landsstýri við falleraðum forrætningsmonnum, so kann man væl ikki vænta sær annað enn eina gummijáttan

Hans Petur Joensen, fyrrverandi figgjarleiðari á Strandferðsluni

